

Jasná budúcnosť z knihy Daniel

Najpresnejšia predpoveď o príchode Mesiáša

Najpresnejšia predpoveď o príchode Mesiáša

Daniel 9. kapitola

Očakávanie

„Odpovedal mu: Až prejde dvetisíc tristo večerov a rán, potom bude svätyňa opäť uvedená do správneho stavu... Tak prišiel k miestu, kde som stál. Keď prišiel, zľakol som sa a padol na tvár. Povedal mi: Pochop, človeče, že videnie sa týka posledných čias...Potom povedal: Ajhľa, dávam ti vedieť, čo sa stane na konci doby hnevu. Lebo sa to týka posledných období.“ Daniel 8,14.17.19

Ako dlho trvá 2300 doslovných dní? Asi sedem rokov. Zavedie nás však sedem rokov z doby Daniela do času konca? Daniel žil v období Babylona a Médsko - Perzsko. Sedem rokov od doby Daniela nás do času konca neprivedie. V biblickom prorocktví sa jeden prorocký deň rovná jednému doslovnému roku – práve tak, ako sa na mape jeden centimeter rovná určitému počtu kilometrov. Prorockto 2300 dní trvá v skutočnosti 2300 rokov. Môžeme si byť istí, že tento princíp „deň = rok“ je možné aplikovať aj na 8. kap. knihy Daniel? Ako si môžeme byť úplne istí, že týchto 2300 večerov a rán nie je doslovných, ale že je to 2300 prorockých dní alebo 2300 doslovných rokov? Ako môžeme vedieť, že je to správna interpretácia?

Videnie o večeroch a ránoch, ako bolo povedané, je pravda. Ty však udrž videnie v tajnosti, lebo sa to vzťahuje na ďalekú budúcnosť. Ja, Daniel, som na niekoľko dní ochorel. Potom som vstal a konal službu u kráľa. Ale bol som vzrušený pre videnie a nechápal som ho. Dan 8,26.27

Posledné slová 8. kapitoly odrážajú frustráciu a bezradnosť. Daniel je ponechaný v pochybnostiach a je „predesený/vzrušený“ (8,27). Musí čakať ešte trinásť rokov, kým zažiarí svetlo. Nachádzame sa v r. 538 pred Kr., na začiatku kralovania Dária. Je to prelomové obdobie, plné očakávania. Daniel prežil v tomto roku zázrak v jame levov – navštívil ho Hospodinov anjel, ktorý ho zachránil pred smrťou (6. kap.). V tomto roku sa naplňajú aj jeho prvé prorockvá (2. a 7. kapitola): Babylon prechádza do rúk nového, médsko-perzského kráľovstva. Predovšetkým je to rok príchodu Cýra, ktorého spoluvládcom v Babylone je Dáriuš a ktorého prorok Izaiáš zdravil

ako mesiáša, záchrancu Izraela: „Ktorý hovorím o Cýrovi: Môj pastier. A vykoná všetko, čo sa mi bude ľúbiť a povie o Jeruzaleme: Nech sa vystaví! A o chráme: Nech sa založí!“ (Iz 44,28). „Takto hovorí Hospodin svojmu pomazanému, Cýrovi, ktorého pojmem za jeho pravicu... Ja pôjdem pred tebou a vyrovnám to, čo je nerovné ..., aby si poznal, že som to ja Hospodin, ktorý ťa volám po tvojom mene, Boh Izraelov, pre svojho služobníka Jakoba a pre Izraela, svojho vyvoleného! A teda pomenoval som ťa tvojím menom a dal som ti krásne prímeno, hoci ma neznáš“ (Iz 45,1–4). Daniel je svedkom, ako sa pred jeho očami naplňa proroctvo, začína ho chápať, a viac sa oň zaujíma. Chce pochopiť ešte viac. Na predchádzajúce nedostatočné „vyrozumienie“ tentoraz odpovedá ako ozvena „vyrozumienie“ dostatočné: „... ja Daniel som vyrozumel z kníh počet rokov, o ktorých sa bolo stalo slovo Hospodinovo k prorokovi Jeremiášovi, že sa vyplní čas spustošenia Jeruzalema, za sedemdesiat rokov“ (Dan 9,2). Predchádzajúce videnie Daniela zmätlo a znepokojilo. Nejaký čas si Daniel možno myslel, že Jeruzalem bude spustošený 2300 rokov. Štúdium knihy proroka Jeremiáša, o ktorom počul už v detstve, odstraňuje nedorozumenie a dáva mu uistenie: vyhnanstvo nepresiahne sedemdesiat rokov... „Lebo takto hovorí Hospodin: Lebo keď sa vyplní Babylonu sedemdesiat rokov, navštívim vás a splním pri vás svoje dobré slovo, totiž, že vás navrátim na toto miesto. Budete ma vzývať a pôjdete a budete sa mi modliť, a vyslyším vás“ (Jer 29,10–12; porovnaj 25,11.12). Kniha Kroník prevzala toto Jeremiášovo proroctvo a vzťahuje ho priamo na Cýra. Obdobie sedemdesiatich rokov sa tu chápe ako narážka na princíp sobotného roku (7 x 10): „Všetky nádoby domu Božieho..., to všetko pobral (Nebúkadnecar) a dopravil do Babylona... A to, čo pozostalo po meči, presťahoval do Babylona do zajatia, a boli jemu a jeho synom za služobníkov, až dokiaľ nekráľovalo perzské kráľovstvo, aby sa naplnilo slovo Hospodinovo povedané skrze ústa Jeremiášove, dokiaľ sa nenakochala zem svojich sobôt, po všetky dni, ktoré ležala púšťou, odpočívala (šabbat), aby sa vyplnilo sedemdesiat rokov. Potom prvého roku Cýra, perzského kráľa, aby sa naplnilo slovo Hospodinovo, povedané skrze ústa Jeremiáša, zobudil Hospodin ducha Cýra, perzského kráľa, a tak dal vyhlásiť po celom svojom kráľovstve, a to i písmom týmito slovami: Takto hovorí Cýrus, perzský kráľ: Hospodin, Boh nebies... mi naložil, aby som mu

vystavil dom v Jeruzaleme, ktorý je v Judsku. Preto kto je kde medzi vami zo všetkého jeho ľudu, Hospodin, jeho Boh, nech je s ním, a nech ide ta hore.“ (2 Par 36,18–23). Zo sedemdesiatich rokov, ktoré sa začali v roku 605 pred Kr. Nebúkadnecarovým obliehaním Jeruzalema (1. kap.), už prešlo šesťdesiatosem, a ešte nič nenaznačuje koniec. Ľud je stále v zajatí a Jeruzalem stále v ruinách. Daniel, povzbudený vlastnými skúsenosťami a naplnenými proroctvami, sa upína na toto posledné zasľúbenie a netrepežlivo čaká jeho naplnenie. Viera konkrétne potvrdená dejinami a vlastným životom totiž vedie k štúdiu prorockého slova. Ak je proroctvo správne, berie sa o to vážnejšie a jeho slová sa skúmajú s ešte väčšou pozornosťou. Daniel teda chápe, že obdobie sedemdesiatich rokov, ktoré ohlasoval Jeremiáš, sa chýli k svojmu koncu. Toto rastúce očakávanie, ktoré však nie je potvrdené nijakou predzvesťou, ho vedie k modlitbe.

Modlitba

Modlitba, ktoré je zaznamenaná vo veršoch 2 – 20 je jednou z najkrajších v Biblii. Obsahuje štyri základné prvky úspešného modlitebného života. Modlitba nie je kúzelným prútičkom, ani čarovným zaklínadlom, po ktorom, keď sa správne vysloví, prichádza výsledok. Daniel v úprimnom ľudskom vyjadrení:

- a) vyznáva svoju vinu a vinu svojho národa, vyznáva hriešnosť, vzdorovitosť a neposlušnosť
- b) ľutuje svoje hriechy a hriechy svojho ľudu, stotožňuje sa s ľudom
- c) uznáva Boha ako jediného, ktorý je úplne pravdivý, dôstojný, spravodlivý a nesmierne milosrdný a odpúšťajúci svojmu ľudu. Danielova dôvera v Boha je založená na povahe Božej osobnosti: Odpúšťajúci, milosrdný, spravodlivý, dôveryhodný.
- d) uznáva Božiu zvrchovanosť a nekonečnú dobrotu, odvoláva sa vo viere na Božiu odpoveď v.19.

Daniel bol zajatý v r. 606 pr. Kr. Ako výsledok Izraelskej neposlušnosti prorok Jeremiáš (29,10-12) predpovedal, že národ pôjde do zajatia. Skutočnosť, že Boh má svoj čas, sa nám zjavuje pri štúdiu knihy Daniel. Izrael bol pre svoju neposlušnosť v babylonskom a neskôr médijsko-perzskom zajatí sedemdesiat rokov.

Sedemdesiat rokov sa mihalo, desaťročie plynulo za desaťročím. V prvých veršoch 9. kap. vidíme, že sa blížil koniec sedemdesiatročného obdobia zajatia. Teraz vo videní 9. kap. Boh hovorí Danielovi: „Čas Jeremiášovho proroctva sa už naplňuje, sedemdesiat rokov zajatia sa chýli ku koncu a ja chcem dať ľudu ďalšiu príležitosť, aby mi slúžili, poslúchali ma a boli mi verní. Ak mi ani po tomto čase nebudú verní, oddaní a poslušní, odvrhnem ich a nebudú mojim ľuďom.“ Príčina zajatia je jasne ukázaná v Danielovej modlitbe. Vzbúrili sa proti Bohu, a tak boli odvedení do zajatia. Koreň, príčina všetkých hriechov je vnútorný odpor proti Bohu založený na pýche, ktorá vedie k neposlušnosti. 1. Ján 3, 4 vyjadruje, že „*hriech je prestúpenie zákona*“. Božím cieľom je viesť svoj ľud od neposlušnosti k poslušnosti, od porušovania zákona k jeho zachovávaniu, od bezzákonnosti k vernosti. Daniel vidí hriech svojho národa úplne jasne. Lenže namiesto toho, aby útočil kritikou a urážkami, zahŕňa do hriechu svojho národa aj seba, ba navyše prosí za svoj ľud. Prihovára sa vrúcne, lebo do modlitby zahŕňa aj postavenie, v ktorom sa nachádza. Daniel sa stotožňuje s osudom ľudu vo vyhnanstve, pretože sám prežíva následky hriechov svojich otcov (v. 12.13).

Predmetom Danielovej modlitby je ľud vo vyhnanstve a spustošené mesto Jeruzalem (v. 19). Tak ako v 6. kapitole, aj tu sa Danielova modlitba sústreďuje na mesto Jeruzalem a jeho zničený chrám. Vo veršoch, ktoré bezprostredne nasledujú za textom modlitby, to Daniel zreteľne naznačuje: „...*predkladal som svoju pokornú prosbu pred Hospodina, svojho Boha, za svätý vrch svojho Boha*“ (v.20). Aj spresnenie času modlitby – „*o večernej obeti*“ (v. 21) – svedčí o tejto orientácii. Danielova zbožnosť verne bije v rytme chrámu, a hoci ten už neexistuje, opiera sa o očakávanie jeho obnovenia. To je okamih konca pôstu (Ezd 9,5), chvíľa, keď sa pokorná prosba napokon dočká udalosti privolávanej počas celého dňa spojeného s pokáním. Prechod od ľudského výkriku k dejinám tvorí záver modlitby. Obrat, ktorým sa začína volanie k Bohu o vypočutie a zasiahnutie, je uvedený štylistickým výrazom „*a tak teraz*“ (v. 17). Od tejto chvíle sa Daniel – tak ako v úvode modlitby (v. 3.4) – znova prihovára v 1. osobe. Prechod od ľudského volania k Božiemu vypočutiu však nie je výsledkom účinnosti bohoslužobného snaženia zdola. Aby modlitba vyústila v realite dejín, musí nevyhnutne prejsť cez Božiu

milosť. Tento mechanizmus je naznačený už aj v striedaní ľudského „my“ a Božieho „ty“, ktoré zaznieva v celom texte, ale jasný je predovšetkým v závere, na konci tohto striedania zámen. Božiu pozornosť nemožno získať bez správneho vzťahu k nemu. Vyjadrujú to výrazy: „*pri všetkej tvojej spravodlivosti*“ (v. 16), „*pre tvoje mnohé zľutovanie*“ (v. 18), „*pre Pána*“, „*pre samého seba*“ (v. 17.19). Modlitba sa ešte neskončila, a už je vypočutá. Daniel ešte hovorí, keď ho navštevuje Boží posol (v. 20.21). Hodnota modlitby nespočíva v nej samotnej. Slová, nech by boli akokoľvek krásne a spravodlivé, nemajú magickú moc, ktorá by dokázala uviesť do pohybu Božie činy. Boh sám preberá iniciatívu a rozhoduje. Všetko závisí od neho. Preto Daniel pred koncom ešte nalieha na Boha, aby bez meškania začal konať. Celá modlitba smeruje práve k tejto poslednej prosbe. Každú modlitbu, ak je úprimná, sprevádza táto netrepezlivosť: „*neodkladaj!*“ (v. 19). Modlitba totiž nesmeruje len k spoločenstvu s Bohom, zaujíma sa o viac ako o prítomnosť. Je to pocit naliehavej túžby, aby Boh čím skôr vyriešil neznesiteľnú situáciu na zemi.

Odpoveď

Ku koncu tohto obdobia prišiel anjel Gabriel a priniesol Božiu odpoveď na Danielovu prosbu. „*Ked' si sa začal modliť, zaznelo Božie slovo, a ja som prišiel, aby som ti ho oznámil, lebo si obľúbený a vzácny. Daj si pozor na slovo a pochop videnie.*“ Anjel Gabriel hovorí: Daniel, Boh ťa veľmi miluje. On si ťa príliš cení, než aby ťa nechal modliť sa bez odpovede. Si Bohu veľmi vzácny. Tu je veľmi dôležitý princíp modlitby a platí pre modlitby univerzálne, nielen pre Daniela.

Posledná časť verša uvádza: „*Daj si pozor na slovo a pochop videnie.*“ Ktoré videnie? Videnie z 8. kapitoly knihy Daniel, pretože ono bolo tou záležitosťou, ktorej Daniel nerozumel. Videnie o 2300 rokoch, ktorému nerozumel vo 8. kapitole. Gabriel začal vysvetľovať:

Mesiáš mesiášov

Božia odpoveď na Danielovu modlitbu a jeho dopytovanie sa na význam videnia o 2300 večeroch a ránoch je vlastne zvestovaním Mesiáša: „*A vedz a rozumej, že odkedy vyjde slovo navrátiť Izraela a*

vystaviť Jeruzalem, až po pomazaného vojvodu (Mesiáša), bude sedem týždňov, a šesťdesiatdva týždňov..." (Dan 9,25). V biblickej tradícii má mesiáš osobitné postavenie vzhľadom na jeho pozemské poslanie zachrániť ľud. Hebrejské slovo mašiah (mesiáš) je pasívom slovesa mašah (pomazať). Mašiah (mesiáš) predstavuje toho, kto bol „pomazaný“. Mesiáš bol objektom obradu, počas ktorého sa na jeho hlavu vylial olej ako symbol odovzdania sily a ducha, ale aj ako symbol dôvery v naplnenie jeho poslania. Kňaz, prorok, vodca skupiny, aj samotný kráľ mohli byť pomazaní, a takto sa stať mesiášmi. Dejiny Izraela dokonca hovoria o viacerých mesiášoch. Pomazaným sa nazýva kňaz Áron (2 Moj 28,41; 3 Moj 16,32), prorok Izaiáš (Iz 61,1), kráľ Saul (2 Sam 1,14), Dávid (1 Sam 16,6.13), ba aj cudzinec Cýrus. Nádej Izraela sa takto udržiava očakávaním spásy od mesiáša k mesiášovi. Proroctvo o sedemdesiatich týždňoch, ktoré odpovedá na modlitbu vychádzajúcu z proroctva o sedemdesiatich rokoch, však ráta s iným, výnimočným Mesiášom, s Mesiášom mesiášov, nositeľom dokonalej spásy. Po preštudovaní Jeremiášovho proroctva o sedemdesiatich rokoch Daniel očakáva len pozemského mesiáša, Cýra, ktorý príde zachrániť Izrael v určitom okamihu jeho dejín. Proroctvo o sedemdesiatich týždňoch však otvára širší výhľad, univerzálny a absolútny. Mesiáš, o ktorom sa tu hovorí, je jedinečný a dokonalý a zahŕňa v sebe všetkých mesiášov. Je to Mesiáš mesiášov, nebeský Mesiáš.

Čo sa má dosiahnuť?

Daniel 9,24: „*Sedemdesiat týždňov je vymerané vzhľadom na tvoj ľud a na mesto tvojej svätosti, uzavrieť prestúpenie a zapečatiť hriech, pokryť nepravosť a priviesť spravodlivosť vekov, zapečatiť videnie i proroctvo proroka a pomazať svätýňu svätých.*“

Šesť slovies môžeme rozdeliť na dve skupiny po troch. Prvé tri sa týkajú problému, za ktorý sa Daniel modlil, ďalšie tri sa týkajú naplnenia Božieho zámeru.

„*Uzavrieť prestúpenie*“ (skoncovať s neverou), znamená skoncovať s presadzovaním seba a tiež hriechu vo všetkých rôznych formách.

„*Zapečatiť hriech*“ znamená ukončiť hriech, ukončiť všetko zlé.

„*Pokryť nepravosť*“ (zmierenie viny), toto slovo sa v starom zákone bežne používa pre pokánie.

„*Priviesť spravodlivosť vekov*“, súvisí to s ukončením a odstránením hriechu a uplatnením Božej spravodlivosti.

„*Zapečatiť videnie i proroctvo proroka*“, opatriť pečat'ou všetko čo Boh zjavil a uskutočnením všetkého čo bolo predpovedané, znamená to potvrdiť pravosť.

„*Pomazať svätyňu svätých*“, dokonanie Božieho zámeru v celých dejinách, dokonanie spásy.

Proroctvo o sedemdesiatich týždňoch

Proroctvo o sedemdesiatich týždňoch je včlenené do prorockej línie 2300 večerov a rán. Daniela znepokojilo obdobie 2300 večerov a rán a nedostal jeho vysvetlenie. Aby „*porozumieť*“, skúma teda Jeremiášovo proroctvo o sedemdesiatich rokoch. Kľúčové slovo „*porozumieť*“ je tu dané do súvislosti s týmto proroctvom a po dlhom odmlčaní sa v modlitbe znova objavuje, tentoraz vo vzťahu k proroctvu o sedemdesiatich týždňoch. Hlavná niť, ktorá sa odvíja od slovesa „*porozumieť*“, naznačuje, že proroctvo o sedemdesiatich týždňoch prinesie potrebný údaj, ktorý chýba na pochopenie doteraz nepochopeného videnia o 2300 večeroch a ránoch. Text, ktorým sa začína proroctvo o sedemdesiatich týždňoch, to zreteľne naznačuje. Ten istý nebeský posol Gabriel, ktorý priniesol proroctvo o 2300 večeroch a ránoch v 8. kapitole, bol znova vyslaný, aby dal „*rozumieť videniu*“ (v. 23). „*Videnie*“, o ktorom sa tu hovorí, je videním o 2300 večeroch a ránoch. Ide o tú istú vetu, ten istý slovný tvar pre „*videnie*“, aký nachádzame v súvislosti s „*videním*“ o 2300 večeroch a ránoch u Daniela 8,16. Proroctvo o sedemdesiatich týždňoch, ktoré ohlasuje príchod Mesiáša, je bezpochyby určené na „*porozumenie*“ videnia o 2300 večeroch a ránoch. Príchod tohto Mesiáša nie je tajomný, zasadený mimo dejín. Keďže toto proroctvo je rozhodujúce, treba mu „*porozumieť*“. To znamená, že sa vyžaduje aj určité úsilie rozumu. Preto sú dôkazy ukryté v číslach. Dejinná pravda o Mesiášovi je znázornená presnými časovými údajmi. Poznať ich význam a overiť ich hodnovernosť bude vyžadovať určitú mieru vlastného úsilia. Bude to veľmi dôležité pre nadobudnutie vlastného presvedčenia. Na odhalenie tohto časového obdobia v dejinách potrebujeme tri údaje: jeho východisko, trvanie a cieľový bod. Až potom budeme schopní „*porozumieť*“ jeho súvislosti s 2300 večermi a rákami a prečo bolo toto číslo dané.

Literárna štruktúra Daniel 9,25–27 (doslovný preklad):

Štruktúra textu má striedavý charakter, založený na dvoch témach – Mesiáš a Jeruzalem – s kľúčovým slovom pridaným ku každej časti textu. Vždy, keď text hovorí o Mesiášovi (A1, A2, A3), spája sa toto slovo so slovom „*týžдне*“ (šabuim), a vždy keď sa text odvoláva na Jeruzalem (B1, B2, B3), spája sa so slovom, ktoré má súvis s rozhodnutím o záhube, spustošení (*chrc*):

A1 – Mesiášov príchod – (v. 25a) *Od vtedy čo vyšlo slovo za obnovenie a vystavanie Jeruzalema až po Pomazané Knieža, sedem týždňov a šesťdesiatdva týždňov.*

B1 – Vystavanie mesta – (v. 25b) Budú obnovené a vystavané ulice a priekopy v čase úzkosti.

A2 – Mesiášova smrť – (v. 26a) *Po šesťdesiatich dvoch týždňoch bude zabitý bez akejkoľvek pomoci.*

B2 – Spustošenie mesta – (v. 26b) A chrám Kniežaťa spustoší násilník, aj mesto a svätyňu, jeho koniec príde s pohromou, a až do konca vojny a záplav je rozhodnuté o spustošení.

A3 – Mesiášova zmluva – (v. 27a) *A uzavrie zmluvu s mnohými v poslednom týždni a uprostred týždňa ukončí obeť a dar.*

B3 – Zničenie mesta – (v. 27b) A na strane odporu, spustošenie až do konca, až dovtedy, kým sa stanovená záhuba nevyleje na pustošiteľa.

Východiskový bod

Príchod Mesiáša sa dáva do súvislosti so slovom, ktoré oznamuje obnovenie Jeruzalema a odpovedá na nebeské slovo, ktoré označuje vypočutie Danielovej modlitby. V hebrejčine sa obidve slová označujú rovnakým výrazom (dabar). Inak povedané, slovo zdola, ktoré oznamuje znovu vybudovanie Jeruzalema, je len naplnením slova zhora, ktoré ho inšpiruje. Toto slovo je východiskový bod prorockého obdobia sedemdesiatich týždňov: „*Od vtedy čo vyšlo slovo na obnovenie a vybudovanie Jeruzalema až po Mesiáša Knieža, sedem týždňov a šesťdesiatdva týždňov*“ (Dan 9,25; doslovný preklad). Kniha Ezdráš nás učí, že mesto Jeruzalem bude znova vybudované na základe troch dekrétov postupne vyhlásených

Cýrom, Dáriom a Artaxerxom (Ezd 6,14). Prvý dekrét, vydaný v roku 538 Cýrom, povoľuje návrat prvých zajatcov. V priebehu jedného roka sa navrátilo do vlasti približne päťdesiat tisíc Židov. Toto ustanovenie sa však týkalo predovšetkým znovu vybudovania chrámu. Ezdrášova zvesť zdôrazňuje, že bolo vrátených 5 400 posvätných chrámových nádob. Druhý dekrét, vydaný v roku 519 Dáriom I. Hystaspom (nemýľme si ho s Dáriom Médsnym), len potvrdil Cýrove nariadenie. Tretí dekrét vydal Artaxerxes, prezývaný Dlhoruký. Na základe určitých náznakov môžeme usúdiť, že ide o dekrét predpovedaný prorokom:

1. Je to posledný dekrét, a preto jediný účinný. Kniha Ezdráš používa slovo „dekrét“ v jednotnom čísle, aby sa mohla odvolať na celok týchto troch dokumentov, a takto naznačiť ich jednotu.

2. Je to jediný kompletný dokument, pretože sa týka tak výstavby chrámu, ako aj vybudovania politických a administratívnych štruktúr mesta Jeruzalem (Ezd 7,25).

3. A napokon, je jediný, za ktorým nasleduje oslava Boha, a v podstate jediný, v súvislosti s ktorým sa zreteľne spomína Boží zásah: *„Požehnaný Hospodin, Boh našich otcov, ktorý vnukol kráľovi toto všetko do srdca, aby zvelebil Hospodinov dom v Jeruzaleme, a rozprestrel nado mnou priazeň kráľa a jeho radcov i všetkých mocných kniežat kráľových; ja som nadobudol silu, pretože ruka Božia bola nado mnou, a zhromaždil som náčelníkov izraelských, aby vyšli so mnou.“* (Ezd 7,27.28). Bezvýznamné nie je ani to, že od opisu tejto chvály, ktorou Ezdráš reaguje na Boží čin, text prechádza z aramejčiny – exilového jazyka, do hebrejčiny – izraelského jazyka. Zmena jazyka nastáva pri čítaní Artaxerxovho dekrétu, čo znamená, že obnova národa sa začala práve tu. Podľa knihy Ezdráš vydal Artaxerxes tento dekrét v 5. mesiaci siedmeho roku svojho kraľovania (Ezd 7,8), teda na začiatku jesene roku 457 pred Kr., to je teda východiskový bod nášho prorockého obdobia.

Trvanie

Týždne rokov. Tieto týždne, pretože sú uvedené v prorockej časti, sa majú vykladať ako týždne rokov, a nie dní.

1. Potvrdzuje to samotný Danielov text. Text z knihy Daniel 9 už od začiatku jemne naznačuje smer, ktorým sa treba uberať: tieto prorocké týždne sú týždne rokov.

2. Okrem knihy Daniel sa rovnica „deň – rok“ objavuje v celej Biblii. V rozprávaní sa slovo „dni“ môže použiť v zmysle rokov aj z toho dôvodu, že väčšina verzií prekladá toto slovo priamo ako roky (pozri 2 Moj 13,10; porovnaj Sud 11,40; 1 Sam 2,19). V poetických textoch je množstvo paralelizmov, ktoré stotožňujú „dni“ s „rokmi“. „Či sú tvoje dni ako dni smrteľníka? Či sú tvoje roky ako dni muža?“ (Jób 10,5). „Myslím na dni od dávna, na roky minulých vekov“ (Ž 77,6). „...vyhlásiť rok milosti Hospodinovej a deň pomsty nášho Boha“ (Iz 61,2).

Rovnaké pravidlo sa nachádza aj v textoch lévitskeho zákonodarstva. Šesť rokov izraelský roľník sial a obrábal pôdu, ale v siedmom roku ju mal ponechať opustenú. Plody boli určené každému, tak cudzincovi, ako aj otrokovi, chudobnému aj bohatému. Tento siedmy rok odpočinku zeme sa nazýval sobota, tak ako siedmy deň týždňa (3 Moj 25,1–7). Išlo tu o „sobotu rokov“ a nie o „sobotu dní“. Rovnaký jazyk je použitý aj v súvislosti s ustanovením jubilejného roku (roku plesania): „*Napočítaš si sedem sobôt rokov, sedemkrát sedem rokov*“ (3 Moj 25,8). Táto zásada platí aj v proroctvách zameraných na budúcnosť. Štyridsať dní, ktoré strávili vyzvedači v kanánskej krajine, zodpovedá štyridsiatim rokom blúdenia po púšti. „*Podľa počtu dní, v ktorých ste skúmali zem, štyridsať dní, počítajúc každý deň za rok, poniesiete svoje neprávosti štyridsať rokov*“ (4 Moj 14,34).

3. Danielove týždne sa chápu ako týždne rokov aj v najstarších židovských výkladoch a samozrejme aj v kresťanskej exegéze. Princíp „deň – rok“ je nepochybne jeden z najstarších princípov výkladu a nepochybne aj jeden z najpevnejších pri vysvetľovaní tejto prorockej časti knihy Daniel. Tieto týždne rokov majú viesť k príchodu Mesiáša, ako to naznačuje doslovný preklad: „*Až po Mesiáša Knieža sedem týždňov a šesťdesiatdva týždňov..., potom po tých šesťdesiatdva týždňoch bude ubitý Mesiáš, a nikto nebude za neho*“ (9,25.26; doslovný preklad). Príchod Mesiáša je predpovedaný v závere šesťdesiatich dvoch týždňov.

4. 2300 prorockých dní nás vedie do času konca, naproti tomu 2300 doslovných dní nás do času konca neprivádza.

Prorocké týždne u Daniela 9 predstavujú celkový a nedeliteľný počet; šesťdesiatdva týždňov máme čítať spolu so siedmimi týždňami, a nie oddelene. Na základe údajov o východiskovom bode

proroctva (457 pred Kr.) a o trvaní obdobia (sedemdesiat týždňov rokov; $70 \times 7 = 490$ rokov) môžeme teraz určiť cieľový bod, a tak odhaliť udalosť na konci proroctva.

Cieľový bod

Príchod Mesiáša má nastať po šesťdesiatich deviatich týždňoch (7+62), teda po 483 rokoch (69×7), počítajúc od roku 457 pred Kr. Sedemdesiaty týždeň sa začína rokom 27 nášho letopočtu. Práve rok 27 je v dejinách Izraela a celého sveta poznamenaný zjavením niekoho, kto sa nazýval Christos (grécky preklad slova Mesiáš). Je to rok, v ktorom bol Ježiš pokrstený a „pomazaný“ Svätým Duchom (Luk 3,21.22). Táto udalosť sa v Lukášovom evanjeliu datuje do pätnásteho roku panovania cisára Tibéria (3,1). Je to rok, v ktorom Ježiš začína naplňovať svoje mesiášske poslanie čítaním knihy proroka Izaiáša, ktorý ohlasuje príchod Mesiáša výrazmi jubilejného roku: „*Duch Pánov je nado mnou, lebo ma pomazal zvestovať chudobným evanjelium a uzdravovať skrúsených srdcom. Poslal ma oznámiť zajatým prepustenie, slepým vrátiť zrak, utláčaných prepustiť a vyhlásiť milostivý rok Pánov.*“ (Luk 4,18.19) Týmto odvolaním na princíp jubilejného roku sa Ježiš priamo umiestňuje do centra proroctva o sedemdesiatich týždňoch. Toto proroctvo opisuje príchod Mesiáša výrazmi označujúcimi práve jubilejný rok. Ježiš prichádza ako naplnenie proroctva: „*A On im začal hovoriť: Dnes sa naplnilo toto Písmo vo vašich ušiach.*“ (Luk 4,21).

Jeho smrť. Toto proroctvo dokonca predpovedá Mesiášovu smrť: „*Po šesťdesiatich dvoch týždňoch bude Mesiáš vyťatý... uprostred týždňa zastaví obeť a dary*“ (v. 26.27; doslovný preklad). Mesiášovu násilnú smrť naznačuje sloveso „vyťatý/zabitý“. Toto sloveso sa v slovníku zákonných ustanovení v piatich knihách Mojžišových používa veľmi často a označuje odsúdenia na smrť. Okrem toho sa Mesiášova smrť opisuje lévitskými výrazmi. Sloveso „vyťatý“ patrí do zmluvnej terminológie, a vzťahuje sa aj na obeť. Inak povedané, Daniel ohlasuje Mesiášovu smrť výrazmi, ktoré pripomínajú zmluvu, v lévitskom obradnom systéme, sprevádzanú smrťou baránka. Naznačuje to už úvod proroctva o sedemdesiatich týždňoch, ktoré smeruje práve k skončovaniu s hriechom (v. 24). Mesiáš je stotožnený s obeťou zmluvy. Ako „*Baránok Boží*“ potvrdzuje svojou smrťou zmluvu a dáva istotu odpustenia zhora. Je

to jazyk, ktorému Izraelci, v stálom kontakte s obeťami, dobre rozumejú. Aj prorok Izaiáš používa rovnaký jazyk na opis trpiaceho služobníka. Táto postava má tiež zomrieť ako baránok, a tak priniesť odpustenie hriechov a spásu. „... a Hospodin uvalil na neho nepravosť všetkých nás. Mučili ho, a on ponížujúc sa znášal dobrovoľne a neotvoril svojich úst, vedený bol ako baránok na zabitie a zanemel ako ovca, ktorá zanemie pred tými, ktorí ju strihajú, a neotvoril svojich úst“ (Iz 53,6.7). Preto nás neprekvapuje, že Židia v čase Ježišovho pôsobenia spoznali v Mesiášovi „Božieho Baránka, ktorý sníma hriechy sveta“ (Ján 1,29) a v každodenných obetiach v chráme rozpoznali predobraz tohto Mesiáša Spasiteľa. Zvláštne nie je ani to, že z toho odvodili zrušenie obetí. Keď Mesiáš zomiera, obeť, ktoré mali byť predobrazom jeho smrti, sa stávajú zbytočnými a sú zrušené (Žid 10,9). Toto poučenie vychádza už z Danielovho proroctva: Mesiáš, ktorý zomiera, zastaví „bitnú obeť a obetný dar obilný“ (9,27).

Táto smrť, ktorá má svoj zmysel, je datovaná. Daniel ju umiestňuje do stredu sedemdesiateho týždňa. Prostriedok týždňa, teda tri a pol roka po roku 27 spadá do roku 31, ktorý sa považuje za rok ukrižovania Ježiša Krista. Tento moment a význam príchodu a smrti Ježiša Nazaretského dokonale súhlasia s údajmi proroctva. To nielen upevňuje dôveru v prorocké slovo, ktoré sa overilo, ale aj v slovo Ježiša Nazaretského predpovedaného v proroctve. Dôkazy hovoria v prospech kresťanskej pravdy. Je pochopiteľné, že to mnohých Židov presvedčilo.

70 týždňov – 490 rokov pre Izrael

Židom bolo z proroctva 2300 večerov a rán dané 490 rokov. *Sedemdesiat týždňov je určených pre Tvoj ľud a pre Tvoje sväté mesto... Dan 9,24.* Boh predpovedal, že na konci 70 rokov Danielov ľud vyjde zo zajatia. Od doby, keď bude vydaný výnos o obnovení a postavení jeruzalemských múrov a keď Izrael vyjde zo zajatia, dá Boh 490 rokov milosrdenstva.

Zo 490 rokov vypršalo 483 rokov. Ešte 7 rokov zostalo Židom, aby skoncovali so svojou vzburou proti Bohu. Daniel 9,26: „Po šesťdesiatich dvoch týždňoch bude zabitý bez akejkoľvek pomoci. A chrám Kniežaťa spustoší násilník, aj mesto a svätyňa, jeho koniec

príde s pohromou, a až do konca vojny a záplav je rozhodnuté o spustošení.“

Niekedy po roku 27 po Kr. by mal byť Mesiáš zabitý. Ako hovorí prorok Izaiáš (53 kap.), nebol zabitý sám pre seba, ale pre prestúpenia svojho ľudu. Kedy to bude? Daniel 9,27 „*A uzavrie zmluvu s mnohými v poslednom týždni a uprostred týždňa ukončí obeť a dar.*“

2300 rokov			
7 t.	62 t.	1 t.	= 490 rokov
457 pr. Kr.	27 krst	31 ukrižovanie	34 evanjelium

Posledných 7 rokov (1 týždeň) z proroctva sa viaže na službu Mesiáša a na ukončenia zmluvy, ktorú Izrael porušoval. Kristus bol pokrstený presne v roku, v ktorom to predpovedalo proroctvo. Keď bol Ježiš pokrstený rozpoznal, že jeho krst bol naplnením Danielovho proroctva. Je to zaznamenané v evanjeliu podľa Marka 1,9-11 a 15: „*V tých dňoch prišiel Ježiš z galilejského Nazareta a Ján Ho pokrstil v Jordáne. A hneď, keď vychádzal z vody, videl nebesá roztvorené a Ducha, ktorý zostupoval na Neho ako holubica; a z neba zaznel hlas: Ty si môj milovaný Syn, v Tebe sa mi zaľúbilo....a hovoril: Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo Božie; pokánie čiňte a verte v evanjelium!*“

Ježiš na základe svojho krstu hovoril, že sa naplnil čas. O akom čase hovorí? Apoštol Pavol napísal: „*Keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna!*“ Proroctvo z knihy Daniel sa odvíja. 483 rokov skúšobnej doby milosti pre Židov sa vyčerpalo. Boh im posielal proroka za prorokom. Teraz, ako predpovedal, po 483 rokoch poslal svojho Syna. Mesiáš bol pokrstený, pomazaný a Boh hlasom z neba potvrdil, že je to jeho Syn.

Ježiš Kristus je Mesiášom proroctva. Bol ukrižovaný presne ako to Daniel päťsto rokov dopredu predpovedal, v polovici posledného prorockého týždňa. Zostáva ešte ďalších tri a pol roka.

V roku 34 po Kr., poslednom zo 490 rokov, vydal židovský Sanhedrin formálny oficiálny výnos, ktorým sa zriekli akejkolvek zodpovednosti za ukrižovanie Mesiáša. Obdobie vrcholí rozhodnutím ukameňovať Štefana. Preto sa po tomto termíne začalo evanjelium zvestovať pohanom. Ešte raz sa zjavila Božia milosť. Dokonca po odmietnutí Ježiša židovským národom a po zavinení jeho smrti. Boh trpezlivo čakal ešte tri a pol roka, kým ich ako národ definitívne odmietol. Počas týchto posledných 3 a pol roka sa cez učeníkov snažil ovplyvniť ich myseľ pravdou o Kristovom božstve. Tých 490 prorockých rokov, ktoré ukazujú presný dátum Kristovho krstu, ukrižovania a konečného zamietnutia evanjelia Židmi, to je jedno z najzvláštnějších prorociev celej Biblie. Ale je to len menšia časť väčšieho časového prorocstva. Tých 490 rokov bolo „odrezané“ z 2300 rokov. Ak 490 rokov končí v roku 34 po Kr., potom nás zostávajúcich 1810 rokov dovedie do roku 1844 po Kr.

490 rokov

1810 rokov

dekrét	krst	kríž	evanjelium	očistenie svätyne
457	* 27	31	34	1844

Hodina súdu

Kristus bol pokrstený v roku 27 po Kr., ukrižovaný v roku 31 a evanjelium sa začalo zvestovať pohanom od roku 34, tak Kristus v roku 1844 začal svoje zvláštne dielo očistenia svätyne. Žijeme v zvláštnej dobe pozemských dejín, ktorá je v Biblii nazývaná ako hodina súdu (Zj 14,7). V knihe Zjavenie Ježiš dôrazne prehlásil: „*Prídem skoro a moja odplata so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov.*“ (Zj 22,12)

Pretože sa Ježiš vráti so svojou odplatou, musí byť vopred určené, kto akú odplatu dostane. Stáročia trvá boj medzi dobrom a zlom. Satan používa despotických politických vládcov, pohanské kráľovstvá a utláčajúcu náboženskú moc, aby potlačil Boží ľud. Ohniskom zápasu medzi silami neba a pekla je ľudská myseľ. Každá ľudská bytosť je postavená tvárou v tvár rozhodnutiu večnosti. Dovolí Ježišovi Kristovi, aby zvrchovane vládol v jej živote? Poddá

svoju myseľ Kristovi? Alebo sa samotný človek a jeho sebecké záujmy stanú stredom jeho života? Ak by Boh vzal do neba ľudí so zárodkami vzbury v ich mysli, konflikt medzi Kristom a satanom by pokračoval aj naďalej. Súd, ktorý prebieha od roku 1844 ukazuje celému vesmíru, ktorí z ľudí sú Bohu verní a môžu byť zachránení. Ukazuje, ktorí z nich odovzdali svoj život úplne Ježišovi Kristovi. Žijeme v hodine súdu. Súd aj v súčasnej podobe má tú istú funkciu, oddeliť dobro od zla, spravodlivosť od nespravodlivosti. Je to veľmi dôležitý a kritický moment dejín aj osudu každého človeka, pretože po súde už žiadna ďalšia možnosť neexistuje.

Vzťah medzi oboma proroctvami

Obidve proroctvá sa nachádzajú v rovnakom časovom výhlade a treba ich vidieť vo vzájomnom vzťahu.

1. Platí to aj pre časové zaradenie do dejín. Obe prorocké línie vychádzajú z rovnakej udalosti, ktorou je Artaxerxov dekrét z roku 457 pred Kr. Zatiaľ čo línia sedemdesiatich týždňov sa zastavuje v roku 27 a potom 31 a 34, línia o 2300 večeroch a ránoch ide ďalej a pokračuje až do polovice 19. storočia. Výraz „večer a ráno“ prevzatý z príbehu o stvorení (1 Moj 1) označuje 24-hodinový deň. Údaj o 2300 večeroch a ránoch je prorocký a podlieha pravidlu deň - rok. 2300 rokov, počítajúc od roku 457 pred Kr., nás prenáša priamo do prostred 19. storočia, presne do roku 1844. V oblasti viery nie je nič nepríjemnejšie ako stanovenie dátumu. Náboženská pravda, kým je obmedzená na „duchovnú“ a všeobecnú oblasť, je neškodná, môžeme ju dokonca považovať za zaujímavú a sympatickú. Keď ju však vidíme vstupovať do skutočných dejín a má vlastný dátum, unikáme jej a podozrievame ju. Utekáme pred ňou, lebo príliš pripomína fantazírujúcich špekulantov, ktorí podobnou rečou rozprávali bájky a viedli k falošným mesiášom. Tieto chyby nás však nesmú odradiť od hľadania pravdy. To, že sme sa často mýlili, nesmie zabrániť skúmaniu. Naopak, poučenia z minulosti nám pomáhajú postupovať v pátraní ďalej. V každom prípade nás k tomu vyzýva biblické proroctvo. Čísla, ktoré udáva, overujú správnosť nášho postupu. Dátum, ktorý upresňuje dejinnú udalosť je znamenie, že Boh nežartuje. Biblická pravda nemá filozofický charakter. Je predovšetkým historická. Utekáme pred ňou predovšetkým preto, lebo sa nás dotýka veľmi zblízka, a preto zaväzuje. Vzťah medzi

oboma proroctvami, ktoré sa uberajú rovnakým smerom, nás však nabáda vysvetliť tých 2300 večerov a rán podľa rovnakého dejinného a časového postupu ako sedemdesiat týždňov. Ak veríme, že príchodom Mesiáša v rokoch 27 a 31 sa naplnilo proroctvo o sedemdesiatich týždňoch, musíme očakávať aj naplnenie proroctva o 2300 večeroch a ránoch, ktoré má z pohľadu dejín a časového zaradenia rovnakú povahu.

2. Platí to aj pre pochopenie vzťahu k Bohu. Obidve proroctvá nás učia, že spása nekončí obeťou na kríži (70 týždňov). Aby bola spása účinná, musí nevyhnutne prejsť veľkým kozmickým odpustením (2300 večerov a rán). Tento model vidieť už v levítskych obetných obradoch. Každodenná obeť nie je konečným riešením problému hriechu. Potrebný bol ešte Kippur (zmierenie) na konci roka, aby zavŕšil proces spásy. Prorok Daniel naznačuje, že obe oznamované udalosti sa vzájomne dopĺňajú, pretože sú symbolicky naznačené už v starozmluvnej svätynovej službe. Obe proroctvá sa zjednocujú aj na spoločnej téme o veľkňazovi. Dan 9,24 a 2 Moj 29,36.37 sú jediné miesta v Písme, kde sa spájajú tri špecifické motívy – pokánie, pomazanie a svätýňa svätých. Toto poznanie vytvára osobitný most medzi oboma textami. Niet žiadnych pochyb o tom, že pri písaní textu z kapitoly 8,14 mal Daniel na mysli text z 2. Mojžišovej 29,42–44. Časť tejto kapitoly (v. 36.37) sa týka vysvätenia Árona za prvého kňaza v Izraeli a odvoláva sa na ustanovenie ustavičnej obete (2 Moj 29,42–44). Týmto spôsobom proroctvo z knihy Daniel 9 spája udalosť zmierujúcej smrti Mesiáša s vysvätením veľkňaza a ustanovením ustavičnej obete. Na druhej strane proroctvo o 2300 večeroch a ránoch zahŕňa účasť najvyššieho kňaza práve zmienkou o sviatku zmierenia.

Čas konca, začínajúci v roku 1844, sprevádza udalosť, ktorá sa má chápať vo vzťahu k udalosti z roku 31. Mnohí kresťania vo svojom chápaní spasenia zanedbali alebo zabudli na tento bod Božieho programu. Zastavili sa na kríži. Kresťanstvo sa stalo predovšetkým náboženstvom kríža. Zvýraznenie kríža spôsobilo, že záslužné skutky a osobné obete sa chápali ako podmienka spasenia. Na druhej strane kresťanstvo zdôrazňovalo spásu skrze vieru v Ježiša Krista, ale s prílišným dôrazom na kríž ako znak prítomnej spásy. V obidvoch výkladoch sa spása prežíva tu na zemi. Zabudli sme, že Písmo predstavuje spásu ako udalosť, ktorá pochádza odinakiaľ.

Zabudli sme, že spása je predovšetkým nádej. Je to Božie kráľovstvo s iným príbytkom a iným telom – kráľovstvo, kde nebude viac bolesti ani smrti.

Preto je aj kríž spojený s kozmickým súdom, ktorý je prípravou na kráľovstvo zhora. Kríž bez súdu, ktorý vyúsťuje v kráľovstve, nemá zmysel. Na druhej strane, aby sme prežili súd, musíme nevyhnutne prejsť cez kríž. Pre záchranu človeka z tohto skazeného sveta a zo zajatia jeho smrteľného tela bolo potrebné, aby Boh zostúpil až do najhlbších končín, a aby svojou smrťou, ktorú symbolizovali niekdajšie obete, zaplatil cenu za ľudský hriech. Toto pochopili všetci kresťania. Pripomínajú si to pravidelne v tajomstve eucharistie alebo Večere Pánovej. Uniklo nám však, že tento neslýchaný skutok Božej lásky mal presný cieľ – dať ľuďom poznanie o vstupe do Božieho kráľovstva. Božie spasenie sa nezastavuje na kríži. Boh sa totiž neuspokojuje len s tým, že nám ukazuje svoju lásku. On miluje dokonale, a preto jeho skutok nie je len gestom hrdinu, ktorý veľkodušne obetuje svoj život, aby tak vzbudil lásku a oddanosť. Takáto láska by bola sebecká, zameraná na seba. Boh miluje dokonale, a preto sa zameriava na dokonalé spasenie človeka, na úplné odpustenie a vymazanie jeho hriechov, na nový začiatok. V podmienkach, v akých sa nachádza človek, nie je možné dosiahnuť spasenie. Aby človek prežil, a aby zlo a smrť už neexistovali, je potrebné začať od nuly. Spasenie jednotlivca prechádza týmto veľkým „zmätkom“. To je zmysel súdu na konci dejín.

3. To platí aj pre pochopenie zmyslu dejín. Viera v Ježiša Krista a očakávanie jeho kráľovstva závisia od duchovnej úrovne veriaceho. Čím je viera horlivejšia, tým nástojčivejšie je očakávanie. Vierou môžem očakávať a život tak dostáva zmysel, ktorý mu predtým chýbal. Viera nás zrazu obohacuje o budúcnosť, ktorá je istá. To je tá dobrá správa. Napriek smrti a katastrofe, ktoré sa oznamujú, môžeme s nádejou pozerieť do budúcnosti a počítať s ňou. Očakávanie iného kráľovstva nevedie k nečinnosti. Tlačí nás. Každodennosť sa podriaďuje budúcemu kráľovstvu. Morálne rozhodnutie, vzbura proti zlu, boj proti nespravodlivosti a utrpeniu, opovrhnutie prítomným úspechom, to všetko je hlboký výraz tohto očakávania. Svedomie sa stáva citlivejším, neklameme a nekompromitujeme sa, keď očakávame toto iné kráľovstvo. Prehlbuje sa citlivosť srdca,

neostávame ľahostajní voči utrpeniu iných; myslíme totiž na viac než na vlastnú bezpečnosť.

Podľa knihy Daniel od roku 1844 prebieha pred nebeským súdnym tribunálom vrcholná udalosť, ktorá má znaky bývalého sviatku Jom Kippur. Rok 1844 znamená aj začiatok pohybu, ktorý sa objavuje na svetovej scéne a rozhlasuje nádej a „*súd a stvorenie*“ podľa vyjadrenia v knihe Zjavenie (14,7). Je to pozemská podoba nebeského Kippur. Pravda teda znova prichádza prostredníctvom obyčajných veriacich ľudí. „Boh potrebuje ľudí“, povedal Abraham Heschel. Dnes, viac ako predtým, ťažko chápeme a prijímame túto nevyhnutnosť Božieho zjavenia. Ľudia tak často zneužívali Božie meno, že o ňom už nikto nechce počuť. Veriaci sa obávajú svedčiť. A predsa sa tomu nemôžeme vyhnúť. Božie slovo v Biblii zostáva absolútnym slovom, aj keď ho vyrieknu zajakajúce a pošpinené pery. Tak ako v biblických časoch, aj dnes sa pravda veľkého Boha zjavuje cez ľudí. Toto je záverečné a možno najťažšie poučenie z proroctva. Núti nás zaujať jasné stanovisko a splniť svoju povinnosť k dejinám, ktorá prevracia naše pohodlie a vedie nás k vystúpeniu zo zdanlivo pokojnej a nezaväzujúcej anonymity. Vyzýva nás k obráteniu a oddeleniu. Strach z nepochopenia a očakávanie Mesiáša, ktorý ešte neprišiel, viedli Daniela k modlitbe. Boh odpovedá na tieto dve prorokove úzkosti proroctvom o Mesiášovi, ktorý zomiera. V 7. kapitole knihy Daniel mal Mesiáš kráľovský pôvod, bol to „*Syn človeka*“, ktorému je zverené panstvo nad svetom. Vo 8. kapitole bol Mesiáš kňaz, ktorý vedie obrad Kippur pri súde v čase konca. V 9. kapitole je Mesiáš zmierujúcou obeťou. Mesiášova smrť začala plán spasenia (9. kap.). Neskôr s hodnotou tejto obete Mesiáš prichádza súdiť na nebeský súdny dvor a vyhráva tento súd v prospech seba a nás (8. kap.). A napokon je ohlasovaný príchod kráľovstva (7. kap.), do ktorého sú všetci pozvaní. Toto je evanjelium. Uvedomujeme si, čo z hľadiska tohto proroctva znamená odovzdať svoj život Ježišovi Kristovi?

Otázky:

1. Čo hovorí táto kapitola o Bohu, jeho charaktere a jeho záujme o ľudstvo?
2. Čo hovorí táto kapitola o dobe konca a vývoji dejín pred koncom?
3. Čo hovorí táto kapitola o úspešnom kresťanskom živote? Ako môže pomôcť ľuďom riešiť ich životne problémy?

Spracoval Mgr. Karol Badinský BTh.